

URADNI LIST

SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

Številka 32

Ljubljana, ponedeljek 2. oktobra 1989

Cena 20.000 dinarjev

Leto XLVI

1703.

Ker je izpolnjen pogoj po tretjem odstavku 438. člena ustave Socialistične republike Slovenije, je Skupščina Socialistične republike Slovenije na skupni seji vseh zborov dne 27. septembra 1989 na podlagi 440. člena ustave Socialistične republike Slovenije sprejela

ODLOK

o razglasitvi ustavnih amandmajev k ustavi Socialistične republike Slovenije

Razglašajo se ustavni amandmaji IX do XC k ustavi Socialistične republike Slovenije, ki jih je sprejela Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji Zbora združenega dela dne 27. septembra 1989, na seji Zbora občin dne 27. septembra 1989 in na seji Družbenopolitičnega zbora dne 27. septembra 1989.

Št. 001-02/89-2

Ljubljana, dne 27. septembra 1989.

Skupščina
Socialistične republike Slovenije

Predsednik

Miran Potrč l. r.

1704.

USTAVNI AMANDMAJI K USTAVI SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

Ti ustavni amandmaji so sestavni del ustave Socialistične republike Slovenije in začnejo veljati z dnem njihove razglasitve.

AMANDMA IX

1. Socialistična republika Slovenija je država, ki temelji na suverenosti slovenskega naroda in ljudstva Slovenije.

Socialistična družbena ureditev Socialistične republike Slovenije temelji na oblasti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi ter občanov in na odnosih med ljudmi kot svobodnimi in enakopravnimi proizvajalci in ustvarjalci, ki jim delo služi kot podlaga za zadovoljevanje njihovih potreb. Ti odnosi izključujejo vsako obliko sistema izkoriščanja človeka. Družbena ureditev Socialistične republike Slovenije temelji tudi na spoštovanju pravic in svobostin človeka in državljana, izhajajoč iz zgodovinskega spoznanja, da so vsi ljudje po rojstvu svobodni in enaki v dostojanstvu in pravicah, na političnem pluralizmu in demokraciji ter pluralizmu in enakopravnosti vseh oblik lastnine ter gospodarskega in drugega ustvarjalnega delovanja.

S to točko se nadomesti prvi odstavek II. razdelka temeljnih načel ustave SR Slovenije (v nadaljnjem besedilu: temeljnih načel).

2. V 1. alineji tretjega odstavka II. razdelka temeljnih načel in razveljavi besedilo »ki izključuje vrnitev kakršnegakoli sistema izkoriščanja človeka in ki z odpravljanjem odtujenosti delavskega razreda in delovnih ljudi od produkcijskih sredstev in drugih pogojev za delo zagotavlja samoupravljanje delovnih ljudi v proizvodnji in v delitvi prvizvoda dela ter usmerjanje razvoja družbe na samoupravnih temeljih«.

3. V 2. alineji tretjega odstavka II. razdelka temeljnih načel se doda besedilo »z razvojem svobodne osebnosti, civilizacije, materialne osnove socialistične družbe in blaginje ljudi;«.

4. Delavci v podjetjih in drugih gospodarskih subjektih in v organizacijah, ki delajo s sredstvi v družbeni, zadružni, zasebni ali mešani lastnini, imajo na podlagi dela pravico do samoupravljanja, soupravljanja ali do sodelovanja v upravljanju.

S to točko se nadomesti 3. alineja tretjega odstavka II. razdelka temeljnih načel.

5. Nasprotna družbenoekonomskemu in političnemu sistemu, ki ga določa ustava, je vsaka oblika upravljanja gospodarstva in družbenih dejavnosti ter vsaka oblika delitve, ki je nasprotna tem načelom.

S to točko se nadomesti zadnji odstavek II. razdelka temeljnih načel.

6. Družbena lastnina je temelj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov.

Družbena, zadružna in zasebna lastnina so enakopravne.

S to točko se nadomestijo prvi, drugi in tretji odstavek III. razdelka temeljnih načel.

7. Človekovo delo in sredstva so podlaga za prilaščanje rezultatov dela in podlaga za upravljanje družbenih sredstev.

Znanje, ustvarjalnost in inovativnost so trajna podlaga človekovega in družbenega napredka.

S to točko se nadomestita četrti in peti odstavek III. razdelka temeljnih načel.

8. Svobodno menjavo dela uresničujejo delovni ljudje prostovoljno in neposredno, prek organizacij in skupnosti, v okviru ali prek samoupravnih interesnih skupnosti ali drugih oblik samoupravnega organiziranja.

S to točko se nadomesti dvanajsti odstavek III. razdelka temeljnih načel.

9. Planiranje v podjetjih in drugih organizacijah je svobodno in prostovoljno.

S to točko se dopolni sedemnajsti odstavek III. razdelka temeljnih načel.

10. Razveljavijo se osmi, deveti, deseti in enajsti odstavek, prvi stavek trinajstega odstavka in šestnajsti odstavek III. razdelka temeljnih načel.

11. Razveljavi se prvi odstavek IV. razdelka temeljnih načel.

12. V uvodnem stavku in 4. alineji drugega odstavka ter v četrtem odstavku IV. razdelka temeljnih

načel se za besedilo »delovni ljudje« doda besedilo »in občani« v ustreznih sklonih.

13. V drugem odstavku IV. razdelka temeljnih načel se razveljavi besedilo »kot posebno obliko diktature proletariata«.

14. z ustavno prepovedjo sleherne oblike družbenih odnosov, ki bi temeljili na razrednem izkoriščanju;

S to točko se nadomesti 1. alineja drugega odstavka IV. razdelka temeljnih načel.

15. z družbenopolitično dejavnostjo delovnih ljudi in občanov ter njihovih organizacij;

S to točko se nadomesti 10. alineja drugega odstavka IV. razdelka temeljnih načel.

16. V petem odstavku IV. razdelka temeljnih načel se razveljavi besedilo »kot izvoljene in zamenljive delegacije delovnih ljudi v samoupravnih organizacijah in skupnostih ter v družbenopolitičnih organizacijah«.

17. Zajamčena je pravica do svobodnega političnega združevanja.

S to točko se dopolni deseti odstavek IV. razdelka temeljnih načel.

18. Razveljavi se zadnji odstavek IV. razdelka temeljnih načel.

19. Vzgoja in izobraževanje temeljita na dosežkih sodobne znanosti, humanizmu in patriotizmu in na spoštovanju človekovih pravic in svoboščin ter enakopravnosti narodov in narodnosti.

S to točko se nadomesti četrti odstavek VI. razdelka temeljnih načel.

20. V osmem odstavku VI. razdelka temeljnih načel se v prvem stavku razveljavi besedilo »v Socialistični zvezi delovnega ljudstva«, v drugem stavku pa besedilo »v njej«.

21. V prvem odstavku IX. razdelka se razveljavi besedilo »socialističnega internacionalizma«.

22. Vsi organi in organizacije v Socialistični republiki Sloveniji in njihovi predstavniki se v mednarodnih ekonomskih, političnih, kulturnih in drugih odnosih ter v svojih odnosih z organi in organizacijami v tujini ravna po načelih zunanje politike in mednarodne dejavnosti Socialistične federativne republike Jugoslavije ter se zavzemajo za njihovo uresničevanje.

S to točko se nadomesti zadnji odstavek IX. razdelka temeljnih načel.

23. Zveza komunistov je s svojim idejnim in političnim delom v sistemu socialistične demokracije in družbenega samoupravljanja pobudnik in nosilec politične dejavnosti za nadaljnji razvoj socialističnih samoupravnih družbenih odnosov, posebno pa za krepitev socialistične družbene in demokratične zavesti.

S to točko se nadomesti drugi odstavek X. razdelka temeljnih načel.

24. V Socialistični zvezi delovnega ljudstva Slovenije delovni ljudje in občani ter njihove organizacije:

S to točko se nadomesti uvodni stavek četrtega odstavka X. razdelka temeljnih načel.

25. dajejo pobude in opravljajo dejavnosti v zvezi z volitvami za zagotavljanje enakopravnosti občanov in njihovih organizacij, za enakopravnost vseh predlaganih in določenih kandidatov za delegate in kandidatov za druge državne in javne družbene funkcije ter za obveščenost delovnih ljudi in občanov, ki so pogoj za demokratično izvedbo volitev;

S to točko se nadomesti 2. alineja četrtega odstavka X. razdelka temeljnih načel.

26. V družbenopolitičnem življenju enakopravno sodelujejo vse organizacije delovnih ljudi in občanov, ki delujejo v skladu z ustavo.

S to točko se dopolni X. razdelek temeljnih načel.

27. Sindikati so neodvisne delavske organizacije, ki jih delavci svobodno ustanavljajo in se vanje prostovoljno združujejo, da bi varovali in izboljšali svoj družbeni, ekonomski in socialni položaj, pravice na podlagi dela in iz dela ter iz delovnega razmerja.

Sindikati delujejo v skladu s svojimi statuti in programskimi listinami.

Delovanja sindikatov, ni mogoče omejiti z zakonom in statutom organizacij in skupnosti.

S to točko se nadomestita predzadnji in zadnji odstavek X. razdelka temeljnih načel.

28. Sedanji tretji, četrti in peti odstavek X. razdelka temeljnih načel postanejo prvi, drugi in tretji odstavek; 26. točka tega amandmaja postane nov četrti odstavek; sedanji prvi odstavek postane peti odstavek, 23. točka tega amandmaja pa postane šesti odstavek X. razdelka temeljnih načel.

29. Razveljavi se XI. razdelek temeljnih načel.

30. Razveljavi se XII. razdelek temeljnih načel.

AMANDMA X

1. Socialistična republika Slovenija je v sestavi Socialistične federativne republike Jugoslavije na temelju trajne, celovite in neodtujljive pravice slovenskega naroda do samoodločbe, ki vključuje tudi pravico do odcepitve in združitve.

2. S tem amandmajem se nadomesti drugi odstavek 1. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XI

1. V Socialistični republiki Sloveniji delovni ljudje in občani svobodno odločajo o svojem delu in rezultatih dela ter prosto razpolagajo z naravnimi bogastvi in naravnimi viri v skladu s svojimi, v ustavi določenimi pravicami in dolžnostmi.

2. S tem amandmajem se dopolni prvi odstavek 2. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XII

1. Himna Socialistične republike Slovenije je »Zdravljica«.

2. S tem amandmajem se nadomesti 10. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XIII

1. Družbenoekonomska ureditev v Socialistični republiki Sloveniji temelji na enakopravnosti opravljanja dejavnosti s sredstvi družbene, zasebne in združne lastnine ali s sredstvi različnih lastninskih oblik.

2. Delo delavcev in sredstva, vložena v gospodarsko in drugo dejavnost, so podlaga upravljanju in prilaščanju rezultatov dela.

3. Vsakdo lahko v skladu z zakonom svobodno in pod enakimi pogoji sklene delovno razmerje.

Delavcu preneha delovno razmerje pod pogoji, ki jih določa zakon.

4. Delavci, ki delajo v podjetju v zasebni, mešani ali zadržni lastnini, na podlagi svojega dela sodelujejo pri upravljanju v skladu z zakonom in kolektivno pogodbo.

5. Delavci trpijo materialne in druge posledice ekonomske nesmotrnega in neodgovornega ravnanja z družbenimi sredstvi, ki jih upravljajo.

6. Pravna oseba je nosilka pravic in obveznosti v pravnem prometu in odgovarja za svoje obveznosti s svojim premoženjem.

7. Podjetja in drugi gospodarski subjekti pridobivajo dohodek s prodajo proizvodov in storitev na trgu in v skladu z zakonom v tem okviru z dohodkom oziroma dobičkom samostojno razpolagajo.

Zakon določa primere in pogoje, v katerih lahko podjetja in drugi gospodarski subjekti pridobivajo prihodek tudi na drugih podlagah.

8. Podjetja in drugi gospodarski subjekti so ne glede na lastnino pri nastopanju na trgu enakopravni in samostojni ter poslujejo v pogojih tržnega vrednotenja vseh dejavnikov proizvodnje in poslovanja.

Njihova enakopravnost in samostojnost, določena z ustavo, se ne smeta spodbijati s predpisi, plani in ukrepi družbenopolitičnih skupnosti.

9. Organizacije, ki opravljajo družbene dejavnosti, pridobivajo prihodek s svobodno menjavo dela, s prodajo svojih proizvodov in storitev na trgu in na drugih podlagah v skladu z zakonom.

Delavci v teh organizacijah imajo pri pridobivanju prihodka enak družbenoekonomski položaj kot delavci v gospodarskih dejavnostih.

10. Kadar se gospodarska dejavnost opravlja v izjemno ugodnih naravnih pogojih ali v izjemno ugodnih pogojih, ustvarjenih s položajem kraja dela in poslovanja, se v skladu z zakonom ugotavlja renta in se uporablja za razvoj materialne osnove dela in varstvo življenjskega okolja v občini, posebni družbenopolitični skupnosti in republiki ali za razvoj komunalne infrastrukture.

11. Na podlagi sredstev in dela, vloženega v podjetje oziroma drugo organizacijo, imajo vlagatelji pravico udeležbe pri upravljanju in pri dohodku oziroma dobičku sorazmerno z vloženimi sredstvi in delom. Enake pravice imajo ustanovitelji novih podjetij oziroma drugih organizacij.

12. Podjetja, druge organizacije ter druge pravne osebe lahko v skladu z zakonom zbirajo denarna in druga sredstva občanov, za kar jim lahko izdajajo delnice, obveznice ali druge vrednostne papirje. Občani na tej podlagi pridobijo določene pravice in ugodnosti v skladu z zakonom.

13. Delavci, ki opravljajo strokovna, administrativna, pomožna in druga dela za kmetijsko ali drugo zadrugo, banko ali drugo finančno organizacijo, zavarovalno organizacijo, drugo samoupravno organizacijo in skupnost ali njihovo združenje, za družbenopolitično organizacijo ali drugo družbeno organizacijo in društvo, lahko oblikujejo delovno skupnost. Delovno skupnost lahko oblikujejo tudi delavci v organih družbenopolitičnih skupnosti pod pogoji, ki jih določa zakon.

Pravice in obveznosti delavcev v delovni skupnosti določa zakon.

14. Delavcu ne more prenehati delovno razmerje, če zaradi tehnoloških in drugih izboljšav, ki prispevajo k povečanju produktivnosti dela in k večjemu uspehu organizacije, njegovo delo v tej organizaciji ni več potrebno, dokler se mu ne zagotovi drugo de-

lovno mesto, ki ustreza njegovim delovnim zmožnostim, ali se mu na drug način ne zagotovi uveljavljanje pravice do dela ali z zakonom določenih pravic iz dela.

Z zakonom se določijo pravice delavca in pogoji, pod katerimi mu lahko preneha delovno razmerje, če njegovo delo zaradi tehnoloških in drugih izboljšav ni več potrebno. Zakon ureja tudi pravice in obveznosti podjetij in drugih organizacij ter družbenopolitičnih skupnosti pri uresničevanju tako določenih pravic delavcev in pri zagotavljanju sredstev v ta namen.

15. S 1. točko se dopolni 12. člen; z 2. točko se nadomesti drugi in tretji odstavek 14. člena; s 3. točko se dopolni 15. člen; s 4. točko se nadomesti drugi odstavek 16. člena; s 5. točko se nadomesti 17. člen; s 6. točko se nadomesti 26. člen; s 7. točko se nadomesti 21. člen; z 8. točko se dopolni 1. razdelek I. poglavja drugega dela; z 9. točko se nadomesti 18. člen; z 10. točko se nadomesti prvi odstavek 20. člena; z 11. točko se nadomesti 28. člen; z 12. točko se nadomesti 30. člen; s 13. točko se nadomestita prvi in tretji odstavek 32. člena; s 14. točko se nadomestita četrti in peti odstavek 34. člena ustave SR Slovenije.

Razveljavijo se 19., 25., 31. člen in drugi odstavek 34. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XIV

1. Ustanavljanje, organiziranje in povezovanje podjetij, drugih organizacij ter drugih subjektov za opravljanje gospodarskih in družbenih dejavnosti je pod pogoji, določenimi z zakonom, svobodno.

2. Podjetja, druge organizacije ter druge subjekte za opravljanje gospodarskih in družbenih dejavnosti lahko ustanovijo pravne in fizične osebe v skladu z zakonom. Oblike organiziranja družbenih dejavnosti in njihovega povezovanja določa zakon.

3. Družbenopolitična skupnost lahko ustanovi podjetje ali drugo organizacijo, če je opravljanje dejavnosti te organizacije nenadomestljiv pogoj za življenje in delo občanov ali za delo drugih organizacij na določenem območju ali če je to, nujno za delo organov te družbenopolitične skupnosti.

4. Organizacije, ki kot enotni tehnološki sistem opravljajo dejavnosti na področjih elektrogospodarstva, železniškega prometa in poštnega, telegrafskega in telefonskega prometa na območju Socialistične republike Slovenije, se v skladu z zakonom združujejo zaradi zagotavljanja tehnične funkcionalnosti in soodvisnosti delovnega procesa, smotrnega in učinkovitega delovanja teh sistemov in njihovih posameznih delov v skladu s potrebami in interesi družbenoekonomskega razvoja Socialistične republike Slovenije ter s potrebami in interesi uporabnikov njihovih proizvodov in storitev, kakor tudi zaradi tehnološke usklajenosti z istovrstnimi sistemi v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji.

5. Posebni družbeni interes pri opravljanju dejavnosti ali zadev posebnega družbenega pomena se v skladu z njihovo naravo in posebnostmi zagotavlja s tem, da se lahko določijo posebni pogoji in način opravljanja takšnih dejavnosti ali zadev, soodločanje uporabnikov, ustanoviteljev in organov družbenopolitične skupnosti ter uveljavljanje nadzora.

Zakon lahko predpiše posebne pogoje in način imenovanja in razrešitve ter posebne pravice in dolžnosti poslovnega organa v organizacijah, katerih

dejavnost je nenadomestljiv pogoj za življenje in delo občanov ali za delo drugih organizacij na določenem območju. Zakon lahko določi, da organ družbenopolitične skupnosti imenuje in razrešuje poslovni organ v takih organizacijah oziroma daje soglasje ali predlog za njegovo imenovanje in razrešitev.

6. Podjetja in druge organizacije ter posamezniki, ki opravljajo gospodarsko dejavnost in njihova poslovna združenja, se v skladu z zakonom združujejo v gospodarske zbornice ali druga splošna združenja.

7. S 1., 2. in 3. točko se nadomestijo 36., 37., 38. in 39. člen in prvi odstavek 40. člena; s 4. točko se dopolni 40. člen; s 5. točko se nadomestita tretji in četrti odstavek 51. člena; s 6. točko se nadomesti 52. člen ustave SR Slovenije.

Razveljavi se prvi odstavek 153. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XV

Razveljavi se 45. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XVI

1. Banka je samostojna samoupravna finančna organizacija za opravljanje depozitnih, kreditnih in drugih bančnih poslov.

2. Banko ustanovijo pravne in fizične osebe z vlaganjem sredstev v sklade banke v skladu z zveznim zakonom.

3. Ustanovitelji upravljajo banko in so udeleženi v njenem dobičku sorazmerno z vloženi sredstvi skladno z aktom banke.

4. S tem amandmajem se nadomesti 41. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XVII

1. Zavarovalnica je samostojna samoupravna organizacija za opravljanje zavarovalnih poslov.

2. Zavarovalnico ustanovijo v skladu z zakonom pravne in fizične osebe z vlaganjem sredstev v njene sklade.

3. Ustanovitelji upravljajo zavarovalnico in so udeleženi v njenem dobičku sorazmerno z vloženi sredstvi v skladu z aktom zavarovalnice.

4. Z aktom o ustanovitvi se lahko določi, da sodelujejo pri upravljanju zavarovalnice njeni zavarovanci.

5. S tem amandmajem se nadomesti 44. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XVIII

1. Tuja oseba lahko vloži sredstva v podjetje ali drugo organizacijo, banko ali drugo finančno organizacijo, zadrugo ter v druge oblike sodelovanja in skupnega poslovanja.

Tuja oseba lahko skupaj z domačimi osebami ustanovi mešano podjetje, banko ali drugo finančno organizacijo, pogodbeno organizacijo združenega dela, lahko pa ustanovi tudi lastno podjetje.

Kadar to zahteva družbeni interes, se z zveznim zakonom lahko izjemoma določi, za katere dejavnosti

ali zadeve oziroma na katerih področjih tuja oseba ne more ustanoviti lastnega podjetja.

2. Tuja oseba ima pravico sodelovati pri upravljanju skupnega poslovanja, dokler so sredstva vložena, pravico do transferja dobička, pravico do vračila vloge in druge pravice, določene s pogodbo.

Tuja oseba lahko obdrži lastninsko pravico na vloženi sredstvih.

Kadar je tuja oseba ustanovila lastno podjetje, obdrži lastninsko pravico na vloženi sredstvih in ima lastninsko pravico na sredstvih, ki jih je to podjetje ustvarilo s svojim poslovanjem.

Teh pravic tuje osebe ni mogoče zmanjšati z zakonom ali z drugim predpisom.

3. Pravice in obveznosti delavcev v podjetju, skupni banki ali drugi skupni finančni organizaciji in pogodbeni organizaciji združenega dela se uredijo s kolektivno pogodbo.

4. Zvezni zakon ureja pravni položaj mešanega podjetja, banke ali druge finančne organizacije, pogodbene organizacije združenega dela in lastnega podjetja in pravni položaj tuje osebe, ki je samostojno oziroma skupaj z domačimi osebami ustanovila te organizacije, ter temeljne pravice in obveznosti delavcev, ki so v njih zaposleni.

5. S tem amandmajem se nadomesti 29. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XIX

1. Delavci in drugi delovni ljudje imajo pravico, da po načelih prostovoljnosti in enakopravnosti neposredno ali prek svojih organizacij ali skupnosti ustanovljajo samoupravne interesne skupnosti ali druge oblike samoupravnega organiziranja, da bi zadovoljevali svoje osebne in skupne potrebe in interese ter s temi potrebami in interesi usklajevali delo.

2. Družbenopolitične skupnosti določijo način zagotavljanja in upravljanja sredstev za skupne družbene potrebe v obsegu, ki je nujen za uresničevanje z ustavo in zakonom določenih pravic delovnih ljudi in občanov ter za doseganje drugih temeljnih ciljev družbenega razvoja, določenih z družbenimi plani teh skupnosti.

Na področjih družbenih dejavnosti, na katerih družbenopolitične skupnosti določijo način zagotavljanja sredstev za skupne družbene potrebe, se z zakonom ali odlokom, ki temelji na zakonu, določi način organiziranja, vpliva in nadzora uporabnikov oziroma izvajalcev pri določanju in izvajanju teh skupnih družbenih potreb.

3. Da bi zagotovili socialno varnost, ustanovijo delavci in drugi delovni ljudje v Socialistični republiki Sloveniji samoupravno skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja ali drugo obliko samoupravnega organiziranja, v kateri v ta namen združujejo sredstva in določajo po načelih vzajemnosti in solidarnosti ter minulega dela svoje skupne in posamične obveznosti in pravice, ki jih v njih uresničujejo.

4. S tem amandmajem se nadomestijo določbe 53. do 71. člena ter dopolni 3. razdelek I. poglavja drugega dela ustave SR Slovenije.

V prvem odstavku 205. člena in četrtem odstavku 207. člena ustave SR Slovenije se razveljavi besedilo »v samoupravnih interesnih skupnostih«.

AMANDMA XX

1. Družbenopolitične skupnosti sprejemajo družbene plane, s katerimi določajo cilje družbenega razvoja ter način spodbujanja njihovega uresničevanja.

2. Samoupravne organizacije in skupnosti, ki opravljajo dejavnosti ali zadeve posebnega družbenega pomena ter organizacije, ki opravljajo dejavnosti v okviru tehnoloških sistemov, pomembnih za republiko, sprejemajo svoje plane v skladu s cilji, določenimi v družbenih planih. Za te organizacije oziroma skupnosti se lahko z zakonom določi obveznost sprejemanja planov.

3. S tem amandmajem se nadomestijo 86., 87., 88. in 89. člen ter prvi odstavek 91. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXI

1. Z družbenim sistemom informiranja se zagotavljajo usklajeno evidentiranje, zbiranje, obdelava, izkazovanje in izmenjava podatkov, dejstev in informacij, ki so pomembne za življenje, delo in razvoj in odločanje na vseh področjih družbenega življenja, ter dostopnost teh podatkov, dejstev in informacij.

2. Evidenco, analitične in informativne zadeve o razpolaganju z družbenimi sredstvi, kontrolo nad pravilnostjo podatkov o razpolaganju s temi sredstvi, nad zakonitostjo razpolaganja z družbenimi sredstvi in izpolnjevanjem obveznosti podjetij in drugih organizacij, samoupravnih organizacij in skupnosti in družbenopolitičnih skupnosti ter druge zadeve, ki jih določa zakon, opravlja služba družbenega knjigovodstva.

3. S 1. točko se nadomesti prvi odstavek 92. člena, z 2. točko se nadomestita prvi in peti odstavek 94. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXII

1. Delovni ljudje in občani svobodno združujejo v skladu z zakonom svoje delo in sredstva oziroma samo delo ali samo sredstva v kmetijske, gozdarske, obrtne in druge zadrage ali druge oblike združevanja.

2. Zadruga je samostojna samoupravna organizacija zadružnikov.

Zadružnik obdrži lastninsko pravico na sredstvih, združenih v zadrugo, če jih s pogodbo ni prenesel v skupno lastnino zadružnikov, v zadružno lastnino ali v družbeno lastnino.

O sredstvih, ki jih zadruga ustvari s svojim poslovanjem, odločajo zadružniki samostojno v skladu s statutom zadrage.

Za razširitev materialne osnove dela lahko zadruga zbira denarna in druga sredstva občanov.

3. S tem amandmajem se nadomesti 82. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXIII

1. Kmetje lahko združujejo svoje delo, zemljišče oziroma druga sredstva v kmetijske zadrage in druge oblike združevanja kmetov ali pa jih lahko združujejo z delavci v podjetjih in v drugih organizacijah.

2. Kmetje ustanovijo kmetijsko zadrugo z aktom o ustanovitvi, s katerim določijo pogoje združevanja skupne interese in cilje ter svoje posamične in skupne pravice in obveznosti, ki jih uresničujejo oziroma izvršujejo v zadrugi.

Oblike organiziranja in razmerja v zadrugi ureja statut zadrage, medsebojne pravice in obveznosti zadružnikov in zadrage pa se uredijo s pogodbo.

3. Kmetje obdržijo lastninsko pravico na zemljišču, delovnih sredstvih oziroma drugih sredstvih, ki jih združijo v kmetijsko zadrugo.

Kmetje lahko ta sredstva s pogodbo prenesejo v skupno lastnino zadružnikov, zadružno lastnino ali v družbeno lastnino.

4. Zadružnik, ki je svoje delo, zemljišče oziroma druga sredstva združil v zadrugo, ima ob izstopu iz zadrage ali ob njenem prenehanju pravico do vračila zemljišča oziroma drugih sredstev, na katerih je obdržal lastninsko pravico, oziroma pravico do vračila vrednosti sredstev, ki jih je združil v zadrugo, in pravico do dela sredstev v skladih zadrage, ustvarjenih z njenim poslovanjem, pod pogoji, ki jih določata pogodba in statut v skladu z zakonom.

5. S tem amandmajem se nadomestita 77. in 78. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXIV

1. Delovnim ljudem je zajamčena pravica, da samostojno opravljajo dejavnosti z osebnim delom oziroma z osebnim delom in sredstvi, ki so lastnina občanov.

Kadar je to nujno zaradi zavarovanja življenja in zdravja ljudi, zaradi varnosti in obrambne sposobnosti države, se lahko z zakonom izjemoma določijo dejavnosti, ki jih ni mogoče samostojno opravljati z osebnim delom.

Delovni ljudje, ki samostojno opravljajo dejavnost kot posamezniki, lahko zaposlujejo delavce v skladu z zakonom.

2. Delovni ljudje, ki samostojno opravljajo dejavnost, se v skladu z zakonom lahko združujejo v zadrugo, skupnost ali drugo organizacijo, lahko pa ustanovijo tudi zasebno podjetje.

3. Pravice in obveznosti zaposlenih delavcev ureja kolektivna pogodba v skladu z zakonom.

4. S tem amandmajem se nadomestijo 33., 81., 83. in 85. člen ustave SR Slovenije.

5. Naslov 7. razdelka I. poglavja drugega dela ustave SR Slovenije se nadomesti z naslovom: »Samostojno osebno delo«.

AMANDMA XXV

1. Delovni človek lahko ustanovi pogodbeno organizacijo združenega dela ter v njej na samoupravni podlagi združuje svoje delo in sredstva z delom drugih oseb.

Poslovodji in delavcem v pogodbeni organizaciji pripadajo na podlagi njihovega dela sredstva za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb.

Poslovodja ima na podlagi sredstev, ki jih je vložil v pogodbeno organizacijo, pravico do vračila vrednosti teh sredstev in pravico do udeležbe v dohodku v skladu z načeli, ki veljajo za združevanje družbenih sredstev v podjetjih in drugih organizacijah, ter pravico, da ponovno vloži sredstva.

V pogodbeno organizacijo združenega dela lahko združijo sredstva tudi drugi delovni ljudje in občani.

2. S tem amandmajem se nadomestita prvi in tretji odstavek 84. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXVI.

1. Zaradi zagotavljanja proizvodnje hrane, ekološko primernega obdelovanja zemlje, poseljenosti in pomena kmetijstva, Socialistična republika Slovenija pospešuje razvoj kmetije kot trajne in enakopravne gospodarske enote v kmetijstvu.

2. S tem amandmajem se dopolni 6. razdelek I. poglavja drugega dela ustave SR Slovenije.

Razveljavi se drugi odstavek 76. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXVII

1. Občanom je zajamčena lastninska pravica na stanovanjskih hišah in stanovanjih, poslovnih stavbah, poslovnih prostorih in drugih delovnih sredstvih.

Lastnik lahko stanovanjsko hišo ali stanovanje, poslovno stavbo, poslovni prostor in druga delovna sredstva da v uporabo drugemu in na tej podlagi pridobiva prihodek pod pogoji in na način, ki jih določa zakon.

2. Kmetom je zajamčena lastninska pravica na kmetijskem obdelovalnem zemljišču, ki meri največ 30 hektarov na kmečko gospodarstvo.

Zakon lahko določi, da sme kmetijsko obdelovalno zemljišče, na katerem imajo kmetje lastninsko pravico, v hribovskih in planinskih območjih, meriti več kot 30 hektarov na kmečko gospodarstvo.

3. S 1. točko se nadomesti drugi odstavek 95. člena; z 2. točko pa se nadomestita prvi in drugi odstavek 97. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXVIII

1. Na zemljiščih v mestih in naseljih mestnega značaja ter na drugih območjih, namenjenih za stanovanjsko in drugačno kompleksno graditev, ki jih v skladu s pogoji in po postopku kot to določa zakon, določi občina, mesto oziroma republika, ne sme imeti nihče lastninske pravice. Občani, krajevne skupnosti oziroma občine na teh območjih morajo biti obveščeni o začetku postopka in imajo pravico, da v postopku sodelujejo na način, ki ga določa zakon.

Pogoje, način in čas prenehanja lastninske pravice na zemljišču, na katerem ima kdo lastninsko pravico, ter odškodnino za to zemljišče, ureja zakon. Način in pogoje za uporabo takega zemljišča določi družbenopolitična skupnost na podlagi zakona.

2. S tem amandmajem se nadomesti 98. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXIX

1. Zrak, vode, vodotoki, morje in morska obala, plodna zemlja in zemljišča, gozdovi, rudnine, rastlinski in živalski svet, dobrine v splošni rabi ter naravna in kulturna dediščina so kot dobrine splošnega pomena pod posebnim varstvom, določenim z zakonom. Zakon določa pogoje in način njihove z varstvom skladne in smotrne uporabe ter gospodarjenje tako, da se zagotavljata njihova ohranitev in razvoj.

Z gozdovi se gospodari po enotnih strokovnih načelih, ki ne glede na lastništvo trajno zagotavljajo ohranitev in razvoj gozdov, v skladu z zakonom.

2. Delovni ljudje in občani, družbenopolitične skupnosti, gospodarske in druge organizacije, krajevne

skupnosti in druge samoupravne organizacije in skupnosti imajo pravico in dolžnost zagotavljati naravno ravnovesje in pogoje za ohranitev, izboljšanje in razvoj sestavin človekovega okolja, da zagotovijo pogoje za življenje in delo, kakor tudi da preprečujejo zdravju škodljive posledice, ki nastanejo v proizvodnji, porabi in prometu.

Z zakonom ali aktom organa, ki je pooblaščen z zakonom, se prepove uporaba energije, snovi ali tehnoloških postopkov, ki so škodljivi za zdravje ljudi in človekovo okolje, oziroma določijo pogoji za njihovo uporabo.

3. Družbenopolitične skupnosti določajo in izvajajo politiko varstva okolja in urejanja prostora ter politiko smotrnega izkoriščanja zemljišč in njihovo učinkovito varstvo.

4. S 1. točko se nadomestita 102. in 103. člen; z 2. in 3. točko se nadomesti 104. člen ustave SR Slovenije.

Razveljavi se 80. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXX

1. Socialistična republika Slovenija v primerih, določenih z ustavo Socialistične federativne republike Jugoslavije, skupaj z drugimi republikami in avtonomnimi pokrajinama v organih federacije določa skupno politiko in zvezne zakone, ki urejajo temelje enotnega jugoslovanskega trga.

2. Z medsebojnimi dogovori z drugimi republikami in avtonomnimi pokrajinama Socialistična republika Slovenija usklajuje davčno politiko in davčni sistem, ki ga določa oziroma ureja v mejah svojih pravic in dolžnosti, če to zahteva zagotovitev enotnosti in stabilnosti jugoslovanskega trga.

3. S 1. točko tega amandmaja se nadomesti prvi odstavek 106. člena, z 2. točko pa se nadomesti tretji odstavek 106. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXXI

1. Narodna banka Slovenije uresničuje kot ustanova enotnega monetarnega sistema z Narodno banko Jugoslavije, narodnimi bankami drugih republik in avtonomnih pokrajin skupno monetarno in devizno politiko in skupne temelje kreditne politike ter je skupaj z njimi v okviru svojih pravic in dolžnosti odgovorna za stabilnost valute, za splošno plačilno likvidnost in za uresničevanje skupne monetarne in devizne politike ter skupnih temeljev kreditne politike.

Narodna banka Slovenije sprejema tudi druge ukrepe, s katerimi se uresničuje kreditna politika, ki jo s svojimi akti določa Skupščina Socialistične republike Slovenije. Za izvajanje teh nalog je odgovorna Skupščina Socialistične republike Slovenije. S temi ukrepi se ne sme nikogar spraviti v neenakopraven položaj glede opravljanja dejavnosti in pridobivanja dohodka na trgu.

Narodna banka Slovenije opravlja v skladu z zakonom tudi določene analitske, raziskovalne in informacijske naloge za potrebe Socialistične republike Slovenije.

2. S tem amandmajem se nadomesti 108. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXXII

1. Za zadovoljevanje splošnih družbenih potreb in z zakonom določenih skupnih družbenih potreb v druž-

benopolitičnih skupnostih plačujejo delavci ter delovni ljudje in njihove organizacije ter občani davke, takse in druge davščine ter prispevke.

Sistem davkov, taks in drugih davščin ter prispevkov določa zakon.

Družbenopolitične skupnosti lahko uporabljajo sredstva proračuna tudi za uresničevanje razvojne politike, določene v njihovih družbenih planih, v skladu z zakonom pa tudi za financiranje določenih skupnih družbenih potreb ter za potrebe gospodarske in komunalne infrastrukture.

2. Davki iz dohodka oziroma dobička podjetja oziroma druge organizacije in druge pravne osebe se plačujejo po predpisih in v korist družbenopolitične skupnosti, na katere območju organizacija oziroma druga pravna oseba ali njen del trajno opravlja dejavnost.

Prispevki iz dohodka podjetja oziroma druge organizacije in druge pravne osebe se plačujejo po sklepu in v korist samoupravne interesne skupnosti ali druge oblike samoupravnega organiziranja, ki zagotavlja zadovoljevanje potreb in interesov oziroma uporabo storitev, za katere se plačujejo ti prispevki.

Davki iz osebnih dohodkov oziroma dohodkov delavcev in občanov, razen davka od premoženja, se plačujejo v skladu z zveznim zakonom po predpisih in v korist družbenopolitične skupnosti, na katere območju delavec ali občan živi.

Prispevki iz osebnih dohodkov oziroma dohodkov delavcev in občanov se plačujejo v skladu z zveznim zakonom po sklepu in v korist samoupravne interesne skupnosti ali druge oblike samoupravnega organiziranja, ki delavcu in občanu ali njunim družinskim članom zagotavlja zadovoljevanje potreb in interesov oziroma uporabo storitev, za katere se plačujejo ti prispevki.

3. Družbenopolitične skupnosti lahko ustanavljajo sklade za financiranje določenih razvojnih in drugih skupnih družbenih potreb.

Sklad se ustanovi z zakonom ali z odlokom, ki temelji na zakonu; s tem zakonom ali odlokom se določi tudi način upravljanja in poslovanja sklada.

Skupščina družbenopolitične skupnosti, ki ustanovi sklad, nadzoruje njegovo delo in poslovanje.

4. S 1. točko se nadomestita prvi in drugi odstavek 109. člena ter dopolni ta člen; z 2. točko se nadomesti 111. člen; s 3. točko se dopolni 14. razdelek I. poglavja drugega dela ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXXIII

1. Delovni ljudje in občani so nosilci oblasti in drugih načinov upravljanja družbenih zadev.

Delovni ljudje in občani uresničujejo oblast in upravljajo druge zadeve, organizirani v samoupravne organizacije in skupnosti ter v družbenopolitične in družbene organizacije.

2. S tem amandmajem se nadomesti 113. člen ustave SR Slovenije.

V 114., 115., 116. in 119. členu ustave SR Slovenije se za besedama »delovni ljudje« dodata besedi: »in občani«.

AMANDMA XXXIV

1. Delavci in vlagatelji sredstev upravljajo podjetje oziroma drugo organizacijo na podlagi dela in vloženi sredstev v skladu z zakonom.

Delavci v organizacijah, ki opravljajo družbene dejavnosti, uresničujejo svoje samoupravne pravice smiselno enako kot delavci v podjetjih v skladu z zakonom.

2. S tem amandmajem se nadomestijo 124., 125., 126., 127., 130., 131., 133 in 134. člen ustave SR Slovenije.

Razveljavijo se 128. in 129. člen, drugi in tretji odstavek 132. člena in tretji odstavek 144. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXXV

1. Delovni ljudje in občani se zaradi urejanja vprašanj skupnega pomena in uresničevanja skupnih interesov ter solidarnega zadovoljevanja skupnih potreb samoupravno organizirajo v krajevno skupnost. Krajevno skupnost organizirajo v naselju, delu naselja ali več povezanih naseljih.

Statut občine določa postopek za ustanavljanje krajevnih skupnosti. Načela tega postopka lahko določa zakon.

Krajevna skupnost je pravna oseba.

Delovni ljudje in občani, organizirani v krajevni skupnosti, sodelujejo pri upravljanju družbenih zadev in odločanju o vprašanih skupnega pomena v občini in širših družbenopolitičnih skupnostih. O svojih skupnih interesih delovni ljudje in občani odločajo na zborih občanov in v drugih oblikah samoorganiziranja.

Organizacijo samoupravljanja ter pravice in dolžnosti posameznih organov krajevnih skupnosti in druga temeljna vprašanja, pomembna za delovanje krajevnih skupnosti in za življenje ljudi, določa statut krajevnih skupnosti.

Sredstva za opravljanje z ustavo in z zakonom določenih nalog in za organizirano udeležbo pri upravljanju družbenih zadev se zagotavljajo v skladu z zakonom iz sredstev proračuna občine.

Za zadovoljevanje in uresničevanje skupnih potreb in interesov lahko krajevna skupnost pridobiva sredstva s prostovoljnimi prispevki podjetij in drugih organizacij in skupnosti, samopriskom in delom ter na drug način.

Zaradi zagotavljanja usklajevanja in uresničevanja svojih interesov se na samoupravnih podlagah in prostovoljno lahko oblikujejo skupnosti krajevnih skupnosti.

2. S tem amandmajem se nadomestijo 72., 73., 74., 139., 140., 141. in 142. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXXVI

1. Volitve v skupščine družbenopolitičnih skupnosti so neposredne in tajne.

Delovni ljudje in občani ter njihove organizacije predlagajo kandidate za delegate v ustrezne zbornice skupščin družbenopolitičnih skupnosti.

Kandidate za delegate določajo delovni ljudje in občani na zborih volilcev s tajnim glasovanjem oziroma s podpisovanjem, na način, ki ga določa zakon.

Kandidati za delegate postanejo tisti, ki dobijo z zakonom določeno podporo volilcev.

Na listi kandidatov mora biti število določenih kandidatov za delegate večje od števila delegatov, ki se voli.

2. Delegate v zbor združenega dela skupščine občine volijo delovni ljudje v podjetjih ter drugih orga-

nizacijah in skupnostih ter v drugih oblikah opravljanja dejavnosti neposredno in s tajnim glasovanjem v skladu z zakonom.

3. Delegat v Zbor krajevnih skupnosti skupščine občine in v Zbor občin Skupščine Socialistične republike Slovenije volijo delovni ljudje in občani neposredno, s splošnim in tajnim glasovanjem.

4. Delegate v Zbor združenega dela Skupščine Socialistične republike Slovenije volijo delovni ljudje v podjetjih ter drugih organizacijah in skupnostih ter v drugih oblikah opravljanja dejavnosti, ki so povezane predvsem z delom in odnosi v družbeni reprodukciji, neposredno in s tajnim glasovanjem na način, ki ga določa zakon.

5. Organizacije delovnih ljudi in občanov z dogovorom v okviru Socialistične zveze delovnega ljudstva določijo listo ali liste kandidatov za delegate v družbenopolitični zbor skupščine družbenopolitične skupnosti oziroma kandidate določijo volilci.

Volitve v Družbenopolitični zbor Skupščine Socialistične republike Slovenije se opravijo po volilnih enotah.

Način določanja kandidatov in volitev ureja zakon.

6. Na območjih, kjer živijo skupaj s pripadniki slovenskega naroda tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti, morata biti v skupščinah občin ustrezno zastopani ti narodnosti.

Italijanska oziroma madžarska narodnost ima vsaka vsaj po enega delegata v vsakem zboru Skupščine Socialistične republike Slovenije.

7. Delovni ljudje in občani v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter družbenopolitičnih organizacijah oblikujejo v skladu z zakonom svoje delegacije za neposredno uresničevanje svojih pravic, dolžnosti in odgovornosti in za organizirano udeležbo pri opravljanju funkcij skupščin družbenopolitičnih skupnosti.

Delovni ljudje in občani v podjetjih ter drugih organizacijah in skupnostih lahko s statutom določijo, da opravlja funkcijo delegacije delavski svet oziroma ustrezen organ upravljanja.

8. Delegacije delovnih ljudi in občanov v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih, ki imajo skupnega delegata v ustreznem zboru skupščine družbenopolitične skupnosti, oblikujejo konferenco delegacij ali drugo obliko povezovanja zaradi oblikovanja skupnih stališč za delo in odločanje tega delegata v skupščini.

Način oblikovanja in dela konferenc delegacij in drugih oblik povezovanja delegacij se lahko uredi z zakonom.

9. Delegat, izvoljen z neposrednim in tajnim glasovanjem, ima pravice in dolžnosti člana delegacije samoupravne organizacije, skupnosti oziroma družbenopolitične organizacije.

10. Skupščina družbenopolitične skupnosti voli oziroma imenuje nosilce funkcij v državnih organih, razen predsednika in sodnikov Ustavnega sodišča Socialistične republike Slovenije, predsednika in članov izvršnega sveta ter funkcionarjev, ki vodijo upravne organe, na podlagi liste, na kateri je število določenih kandidatov večje od števila, ki se voli oziroma imenuje, če za posamezne funkcije ni z zakonom oziroma statutom drugače določeno.

11. S 1. točko se dopolni 157. člen in nadomestijo prvi, drugi in tretji odstavek 158. člena; z 2., 3. in 4. točko se nadomesti prvi odstavek 162. člena; s 5. točko se nadomestita 163. in 339. člen; s 6. točko se dopolni 7. razdelek II. poglavja drugega dela in 338. člen; s 7.

točko se nadomesti 156. člen; z 8. točko se dopolni 160. člen; z 9. točko se dopolni 7. razdelek II. poglavja drugega dela; z 10. točko se dopolni 119. člen ustave SR Slovenije.

Razveljavi se 4. alineja drugega odstavka 185. člena ustave SR Slovenije.

V prvem in drugem odstavku 165. člena se razveljavi besedilo »ki so jih delegirale«; v četrtem odstavku 166. člena se beseda »delegiran« nadomesti z besedo »izvoljen« in razveljavi besedilo »organizacij združenega dela in drugih samoupravnih«.

V drugem odstavku 171. člena ustave SR Slovenije se razveljavi beseda »delegiranje«.

AMANDMA XXXVII

1. Volitve članov delegacij in delegatov v skupščine razpisuje predsednik Skupščine Socialistične republike Slovenije. Volitve članov delegacij in delegatov v skupščine, ki jim poteče mandatna doba, morajo biti opravljene najpozneje 15 dni pred potekom te dobe.

2. Delegati v skupščine se volijo za štiri leta in so lahko največ dvakrat zaporedoma izvoljeni v isto skupščino. Z dnem verifikacije izvolitve novih delegatov v skupščinah preneha funkcija delegatov, ki jim je potekla mandatna doba.

3. Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko v izrednih razmerah podaljša trajanje mandatne dobe članov delegacij in delegatov v skupščinah za čas, dokler traja tako stanje. Volitve se razpišejo takoj, ko prenehajo okoliščine, zaradi katerih je bilo članom delegacij in delegatom v skupščinah podaljšano trajanje mandatne dobe.

4. S 1. točko se nadomesti 168. člen; z 2. točko se nadomestita prvi odstavek 164. člena in 169. člen; s 3. točko se nadomestita prvi odstavek 170. člena in 13. alineja 335. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXXVIII

Razveljavi se tretji odstavek 178. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XXXIX

1. V občini delovni ljudje in občani ustvarjajo in zagotavljajo pogoje za svoje življenje in delo, usmerjajo družbeni razvoj, uresničujejo in usklajujejo svoje interese, zadovoljujejo skupne potrebe, uresničujejo samoupravljanje, izvršujejo funkcije oblasti in upravljajo druge družbene zadeve, razen tistih, ki jih v skladu z ustavo uresničujejo v širših družbenopolitičnih skupnostih.

Delovni ljudje in občani v občini zlasti:

— zagotavljajo in organizirajo, upoštevajoč posebnosti občine, opravljanje zadev skupnega pomena za delovne ljudi in občane in v ta namen ustanavljajo skupne organe družbenega samoupravljanja, organizirajo občinske upravne in druge organe oblasti;

— zagotavljajo uresničevanje in varstvo svoboščin, pravic in dolžnosti delovnih ljudi in občanov, varujejo zakonitost, organizirajo in opravljajo družbeno nadzorstvo ter zagotavljajo uresničevanje enakopravnosti narodov in narodnosti;

— skrbijo za vzgojo in izobraževanje, poklicno usmerjanje in zaposlovanje, ustanavljajo osnovne šole, skrbijo za razvoj kulturnih in telesnokulturnih de-

javnosti, skrbijo za zdravstveno varstvo, varstvo matere, otroka in družine ter socialno varnost delovnih ljudi in občanov;

- skrbijo za varstvo živali;
- skrbijo za varstvo in izboljševanje človekovega okolja, za smotrno izkoriščanje zemljišč in stvari v splošni rabi ter urejajo prostor, stavbna zemljišča in naselja ter skrbijo za rabo prostora, vzdržujejo občinske ceste in mestne ulice ter urejajo promet na njih;
- zagotavljajo opravljanje komunalnih dejavnosti in skrbijo za smotrno stanovanjsko gradnjo ter za varstvo in vzdrževanje naravne in kulturne dediščine;
- zagotavljajo varstvo ljudi in premoženja ter javni red in mir, organizirajo in uresničujejo družbeno samozaščito in splošno ljudsko obrambo;
- zagotavljajo materialne pogoje za delo in razvoj krajevne skupnosti;
- sodelujejo z drugimi občinami in družbenopolitičnimi skupnostmi;
- sodelujejo z lokalnimi skupnostmi tujih držav v okviru zunanje politike Socialistične federativne republike Jugoslavije in mednarodnih pogodb ter usklajenega programa mednarodnega sodelovanja v republiki.

2. S tem amandmajem se nadomesti 186. člen ustave SR Slovenije.

Razveljavita se drugi odstavek 183. člena in 187. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XL

1. Z zakonom ali odlokom občinske skupščine, ki temelji na zakonu, se določijo način izvrševanja javnih pooblastil, ki so poverjena posameznim organizacijam in skupnostim, ter pravice skupščine in drugih organov družbenopolitične skupnosti glede dajanja smernic tem organizacijam in skupnostim in opravljanja nadzora v zvezi z izvrševanjem javnih pooblastil.

Zakon lahko določi, da javna pooblastila izvršuje tudi posameznik.

2. S tem amandmajem se nadomesti drugi odstavek 181. člena ustave SR Slovenije.

Za besedama »in skupnosti« se v 268., 269., 270. in 271. členu ustave SR Slovenije dodata besedi: »ter posamezniki«.

AMANDMA XLI

1. V mestu, na območju katerega je ustanovljenih več občin, se ustanovi mestna skupnost kot posebna samoupravna in družbenopolitična skupnost, v kateri se zagotavlja planiranje družbenoekonomskega razvoja, prostorsko in urbanistično urejanje in zadovoljevanje komunalnih potreb. Občine lahko v skupnem interesu poverijo mestni skupnosti tudi druge pravice in dolžnosti.

Občine na zaokroženem urbanem območju, ki se določi z zakonom, lahko odločijo, da se združijo v skupnost občin kot posebno družbenopolitično skupnost, v kateri delovni ljudje in občani uresničujejo določene skupne interese ter izvršujejo pravice in dolžnosti, ki jih tem skupnostim poverijo občine.

Z zakonom se lahko prenesejo na posebne družbenopolitične skupnosti določene zadeve iz pristojnosti republike.

S statutom posebne družbenopolitične skupnosti se uredijo pravice in dolžnosti te skupnosti.

2. S tem amandmajem se nadomesti 194. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XLII

1. Delavci imajo pravico do stavke pod pogoji, ki jih določa zvezni zakon.

2. S tem amandmajem se dopolni IV. poglavje drugega dela ustave SR Slovenije.

AMANDMA XLIII

1. Občani so enaki v pravicah in dolžnostih, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, veroizpoved, politično ali drugačno prepričanje, gmotne razmere, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katerikoli osebno ali drugo okoliščino.

2. S tem amandmajem se nadomesti prvi odstavek 197. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XLIV

1. Zajamčeno je varstvo osebnih podatkov. Zbiranje, obdelovanje in namen uporabe osebnih podatkov določa zakon. Prepovedana je uporaba osebnih podatkov v nasprotju z namenom zbiranja.

2. S tem amandmajem se dopolni IV. poglavje drugega dela ustave SR Slovenije.

AMANDMA XLV

1. Zajamčena je pravica do svobodnega in mirnega zborovanja ter drugega javnega zbiranja.

Zajamčena je pravica do svobodnega združevanja z drugimi, vključno s pravico ustanavljanja društva, sindikate in politične organizacije ali se jim pridruževati.

2. S tem amandmajem se nadomesti 210. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XLVI

1. Organi federacije na ozemlju Socialistične republike Slovenije upoštevajo pri poslovanju s pripadniki vseh narodov in narodnosti ustavno pravico enakopravnosti jezikov narodov in narodnosti.

Če se z dejanji in akti organov federacije krši ustavni položaj in pravice Socialistične republike Slovenije, je Skupščina Socialistične republike Slovenije dolžna sprejeti ukrepe v skladu z amandmajem LXII.

2. S tem amandmajem se dopolni drugi odstavek 212. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XLVII

1. Smrtna kazen se v Socialistični republiki Sloveniji ne sme predpisati.

2. S tem amandmajem se nadomesti drugi odstavek 215. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA XLVIII

1. Nihče ne sme biti podvržen mučenju ali krutemu, nečloveškemu ali ponižujočemu kaznovanju ali ravnanju. Še posebej je prepovedano delati na kom brez njegove privolitve medicinske ali znanstvene poskuse.

2. S tem amandmajem se dopolni 219. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA XLIX

1. Občanom je zajamčena svoboda gibanja in nastanitve, ki vključuje tudi pravico zapustiti in vrniti se v državo.

Te pravice se smejo omejiti z zakonom, vendar samo, če je to potrebno, da bi se zagotovil potek kazenskega postopka, preprečilo širjenje nalezljivih bolezni, zavaroval javni red, ali če to zahtevajo interesi obrambe države.

2. S tem amandmajem se nadomesti 224. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA L

1. Nihče ne sme brez odločbe sodišča ali sodnika za prekrške, izdane na podlagi zakona, proti stanovalčevi volji vstopiti v tuje stanovanje ali v druge prostore, niti jih preiskovati.

2. S tem amandmajem se nadomesti drugi odstavek 225. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LI

1. Človekova zasebnost je neprekršljiva.

2. Samo zakon lahko predpiše, da se sme na podlagi odločbe sodišča odstopiti od načela neprekršljivosti tajnosti pisem in drugih občil, če je to neogibno za potek kazenskega postopka ali za varnost države.

3. S 1. točko se dopolni 226. člen; z 2. točko se nadomesti drugi odstavek 226. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LII

1. Izpovedovanje vere je svobodno.

2. Verske skupnosti smejo ustanavljati verske šole.

3. S 1. točko se nadomesti prvi odstavek 229. člena; z 2. točko se nadomesti tretji odstavek 229. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LIII

1. Otroci uživajo vse pravice in svoboščine, razen tistih, ki so omejene z njihovo starostjo. S to ustavo in zakoni pa se jim zagotavljajo zaradi posebnega družbenega varstva tudi posebne pravice. Pri uresničevanju pravic otrok je temeljno načelo njihova največja korist. Otroci so v pravicah in svoboščinah izenačeni ter jih je prepovedano razlikovati glede na osebne lastnosti ali okoliščine njihovih staršev ali zakonitih zastopnikov.

2. S tem amandmajem se dopolni 232. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA LIV

1. Svoboščin in pravic, zajamčenih z ustavo, ne sme nihče uporabljati, da bi nasilno rušil temelje z ustavo določene ureditve, da bi ogrožal neodvisnost države, kršil z ustavo zajamčene svoboščine in pravice človeka in občana, ogrožal mir in enakopravno mednarodno sodelovanje, razpihoval nacionalno, rasno in versko sovraštvo ali nestrpnost, ali da bi spodbujal kaznivim dejanjem; teh svoboščin tudi ne sme uporabljati tako, da bi se žalila javna morala. Zakon določa, v katerih primerih in pod katerimi pogoji ima

ustavi nasprotna uporaba svoboščin za posledico njihovo omejitev ali prepoved njihove uporabe.

2. S tem amandmajem se nadomesti drugi odstavek 249. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LV

1. Italijanski oziroma madžarski narodnosti je kot avtohtonima narodnostima zajamčena pravica, da svobodno uporabljata svoj jezik, izražata in razvijata svojo nacionalno kulturo ter v ta namen ustanavljata organizacije, uporabljata svoje narodnostne simbole ter uresničujeta druge, z ustavo določene pravice.

Socialistična republika Slovenija skrbi za razvoj vzgoje in izobraževanja, kulture, tiska, drugih sredstev javnega obveščanja in za razvoj drugih kulturnih dejavnosti italijanske oziroma madžarske narodnosti ter za usposabljanje kadrov, ki so pomembni za uresničevanje položaja in pravic narodnosti in za razvoj narodnostno mešanih območij in v ta namen zagotavlja potrebno pomoč.

Socialistična republika Slovenija podpira sodelovanje italijanske in madžarske narodnosti z njunima matičnima narodoma.

Z zakonom, s statuti občin ter s splošnimi akti organizacij in skupnosti se določi način uresničevanja pravic italijanske oziroma madžarske narodnosti.

Z zakonom se določijo območja, kjer avtohtono živijo skupaj s pripadniki slovenskega naroda tudi pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti ter tiste pravice, ki jih pripadniki narodnosti uresničujejo tudi zunaj teh območij.

Pravice pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti so zajamčene ne glede na njihovo število.

2. Za razvijanje svoje nacionalne kulture, vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku, narodnostnega tiska in drugih sredstev javnega obveščanja ter založništva, za sodelovanje pri usposabljanju kadrov, pri kadrovske politiki, pri uresničevanju gospodarskega in drugega družbenega razvoja, pomembnega za ohranjanje in razvoj narodnosti, za ohranjanje narodnostnih značilnosti narodnostno mešanih območij ter za sodelovanje z matičnima narodoma, ustanovijo pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti v občinah, kjer ti narodnosti živita, svoje samoupravne narodnostne skupnosti. Te skupnosti enakopravno odločajo s pristojnimi zbori občinskih skupščin, kadar te odločajo o zadevah, zaradi katerih so ustanovljene samoupravne narodnostne skupnosti.

3. S 1. točko se nadomestijo prvi, četrti, peti in šesti odstavek 250. člena in dopolni ta člen; z 2. točko se nadomesti 251. člen ustave SR Slovenije.

V drugem in tretjem odstavku 250. člena ustave SR Slovenije se besedi »poleg pripadnikov« nadomestita z besedilom »skupaj s pripadniki«.

AMANDMA LVI

1. Samoupravni splošni akti morajo biti v skladu z ustavo in ne smejo biti v nasprotju z zakonom.

2. Ustavno sodišče:

— odloča o skladnosti vseh drugih predpisov in splošnih aktov družbenopolitičnih skupnosti v Socialistični republiki Sloveniji z ustavo Socialistične republike Slovenije, zakonom in drugimi predpisi;

— odloča o skladnosti samoupravnih splošnih aktov z ustavo Socialistične republike Slovenije in z drugimi predpisi ter o njihovem nasprotju z zakonom.

3. S 1. točko se nadomesti 256. člen; z 2. točko se nadomesti 2. alineja 408. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LVII

Razveljavi se drugi odstavek 261. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LVIII

Razveljavi se drugi odstavek 271. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LIX

1. Sodnike rednih sodišč voli in razrešuje Skupščina Socialistične republike Slovenije. Občane, ki sodelujejo pri sojenju v rednem sodišču, voli in razrešuje skupščina ustrezne družbenopolitične skupnosti, ki jo določa zakon.

2. Javne tožilce in njihove namestnike imenuje in razrešuje Skupščina Socialistične republike Slovenije.

3. Sodniki rednih sodišč se volijo in razrešujejo na način, pod pogoji in po postopku, ki zagotavljajo sposobnost za opravljanje sodniške funkcije in neodvisnost sodnikov pri sojenju.

4. Nosilci pravosodnih funkcij se volijo oziroma imenujejo za dobo, ki jo določa zakon, in so lahko ponovno izvoljeni oziroma imenovani.

5. S 1. točko se nadomesti prvi odstavek 285. člena ter se spremenita 28. alineja 335. člena in 6. alineja 350. člena s tem, da se v teh dveh alinejah razveljavi besedilo »ki jih določa zakon«; z 2. točko se nadomesti prvi odstavek 296. člena ter se spremenita 29. alineja 335. člena in 7. alineja 350. člena s tem, da se v teh dveh alinejah razveljavi besedilo »ki jih določa zakon«; s 3. točko se nadomesti drugi odstavek 285. člena ustave SR Slovenije; s 4. točko se nadomesti četrti odstavek 1. točke amandmaja II k ustavi SR Slovenije.

AMANDMA LX

1. Republiški upravni organi imajo na svojem delovnem področju pravico vpogleda v delo občinskih upravnih organov glede izvrševanja zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov republiških in zveznih organov.

Republiški upravni organi imajo pravico in dolžnost, da opozarjajo občinske upravne organe na pravo in pravočasno izvrševanje zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov republiških in zveznih organov. Občinski upravni organi so dolžni sodelovati z republiškiimi upravnimi organi, kadar ti zaradi izvrševanja zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov republiških in zveznih organov to zahtevajo.

Če občinski upravni organ ne izvršuje zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov republiških in zveznih organov, za katerih izvrševanje je pristojen, ukrene republiški upravni organ, kar je potrebno, da se zagotovi njihovo izvrševanje, v skladu s pravicami in dolžnostmi, ki jih ima po ustavi in zakonu.

2. Izvršni svet Skupščine Socialistične republike Slovenije ima pravico in dolžnost, da opozarja izvršne svete občinskih skupščin na nezakonito ali nepravilno delo občinskih upravnih organov pri izvrševanju zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov republiških in zveznih organov in jim predlaga ustrezne ukrepe. Če občinski izvršni svet ne sprejme takšnih ukrepov, ima Izvršni svet Skupščine Socialistične republike Slo-

venije pravico in dolžnost, da o tem opozori občinsko skupščino.

3. S tem amandmajem se dopolni I. poglavje tretjega dela ustave SR Slovenije.

Razveljavi se peti odstavek 331. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXI

1. V okviru z ustavo in zakoni določenih pravic in dolžnosti Socialistična republika Slovenija po republiških organih:

(1) odloča o sredstvih za skupne in splošne družbene potrebe, določene z zakonom;

(2) financira naloge sodstva in javnega tožilstva v skladu z zakonom;

(3) spodbuja razvoj tehnične kulture;

(4) spodbuja varstvo potrošnikov.

2. S (1) podtočko 1. točke se dopolni 3. točka drugega odstavka 314. člena; z (2) podtočko 1. točke se dopolni 17. točka drugega odstavka 314. člena; s (3) podtočko 1. točke se dopolni 23. točka drugega odstavka 314. člena; s (4) podtočko 1. točke se dopolni drugi odstavek 314. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXII

1. Če organi federacije sprejmejo odločitve v nasprotju z njihovimi v ustavi določenimi pristojnostmi in s tem posežejo v ustavni položaj in pravice Socialistične republike Slovenije, je Skupščina Socialistične republike Slovenije dolžna sprejeti ukrepe, s katerimi se zagotovi varovanje z ustavo določenega položaja in pravic Socialistične republike Slovenije.

2. S tem amandmajem se dopolni 315. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXIII

1. Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko razglasi izredne razmere na območju Socialistične republike Slovenije ali njenem delu na predlog Predsedstva Socialistične republike Slovenije, če izjemna splošna nevarnost ogroža obstanek Socialistične republike Slovenije oziroma njeno ustavno ureditev. Odločitev je sprejeta, če sta zanjo glasovali dve tretjini navzočih delegatov vseh zborov Skupščine Socialistične republike Slovenije.

Če se Skupščina Socialistične republike Slovenije ne more sestati, o tem odloči Predsedstvo Socialistične republike Slovenije in to odločitev predloži Skupščini Socialistične republike Slovenije v potrditev, brž ko se ta lahko sestane.

Na območju Socialistične republike Slovenije ali njenem delu nihče ne sme brez soglasja Skupščine Socialistične republike Slovenije razglasiti izrednih razmer in odrediti kakršnihkoli ukrepov v zvezi z njimi. V primeru, da je taka odločitev predlagana Skupščini Socialistične federativne republike Jugoslavije oziroma Predsedstvu Socialistične federativne republike Jugoslavije, so delegati oziroma član tega organa iz Socialistične republike Slovenije dolžni o tem takoj obvestiti Skupščino Socialistične republike Slovenije in druge pristojne organe Socialistične republike Slovenije ter zahtevati odločitev odločanja, dokler Skupščina Socialistične republike Slovenije o spornem vprašanju ne zavzame stališča, in brez njenega soglasja ne smejo glasovati za odločitev.

V izrednih razmerah lahko Skupščina Socialistične republike Slovenije ali po njenem pooblastilu Pred-

sedstvo Socialistične republike Slovenije odredi izredne ukrepe, s katerimi se lahko začasno omejijo posamezne ustavne pravice in svoboščine. Kakšni ukrepi se v izrednih razmerah lahko odredijo, določi zakon.

2. Skupščina Socialistične republike Slovenije odpošle člana Predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije iz Socialistične republike Slovenije, če ravna v nasprotju z določbami tega amandmaja.

3. S 1. točko se dopolni I. poglavje tretjega dela; z 2. točko se dopolni 373. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXIV

1. Z družbenim planom Socialistične republike Slovenije se v skladu z njeno odgovornostjo za lasten in skupen razvoj v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji določajo skupni interesi, cilji, razvojna politika in ukrepi za skladen družbeni razvoj Socialistične republike Slovenije.

Družbeni plan Socialistične republike Slovenije določa tudi cilje in naloge na področjih skupnega in posebnega družbenega pomena, poselitve in izboljševanja okolja z gospodarjenjem z naravnimi viri.

Družbeni plan Socialistične republike Slovenije določa cilje, naloge in ukrepe za zagotavljanje materialnih in drugih pogojev za skladen regionalni, ekonomski, socialni in ekološki razvoj Socialistične republike Slovenije.

2. S tem amandmajem se nadomesti 318. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXV

1. Sredstva republiškega proračuna se smejo pod pogoji, določenimi z zakonom, uporabljati tudi za uresničevanje razvojne politike, določene v družbenem planu Socialistične republike Slovenije, za določene skupne družbene potrebe in za potrebe gospodarske infrastrukture.

2. S tem amandmajem se dopolni drugi odstavek 319. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXVI

1. Pri prevzemanju finančnih obveznosti za uresničevanje funkcij federacije v okviru ustavno določenih nalog zveznih organov in za izpolnjevanje nalog za druge skupne potrebe federacije v skladu s skupno razvojno politiko, določeno v družbenem planu Jugoslavije, Skupščina Socialistične republike Slovenije upošteva materialne možnosti republike in potrebe njenega razvoja.

2. S tem amandmajem se dopolni 320. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXVII

1. Poleg razmerij, glede katerih je v tej ustavi posebej določeno, da se uredijo z zakonom, ureja Skupščina Socialistične republike Slovenije v okviru pravic in dolžnosti republike z zakonom tudi druga razmerja, ki so skupnega pomena za delovne ljudi in občane na naslednjih področjih:

(1) urejanje prostora, pogoji in način rabe ter razpolaganja in izkoriščanja prostora ter zemljišč in stvari v splošni rabi;

(2) stanovanjsko gospodarstvo;

(3) sistem otroškega varstva in socialnega skrbstva ter telesnokulturna dejavnost;

(4) način uresničevanja posebnih pravic Romov;

(5) sistem državne uprave;

(6) sistem prekrškov in kazni zanje, organi in postopek o prekrških;

(7) varstvo osebnih in drugih podatkov;

(8) odvetništvo in druga pravna pomoč; notariat;

(9) referendum;

(10) varnost prometa, proizvodnja in hramba plinov, zdravil, strupov in drugih nevarnih snovi; orožje in strelivo;

(11) varstvo pred požari; varstvo pred naravnimi nesrečami in odpravljanje njihovih posledic; varstvo rastlin pred boleznimi in škodljivci; zdravstveno varstvo in varstvo živali pred mučenjem;

(12) himna Socialistične republike Slovenije.

2. S (1) podtočko 1. točke se nadomesti besedilo »gospodarjenje s prostorom, sistem prostorskega in urbanističnega planiranja in ukrepi za uresničevanje s prostorskimi in urbanističnim planom zaščitane razvojne politike republike« v 4. točki prvega odstavka 321. člena; z (2) podtočko 1. točke se dopolni 6. točka prvega odstavka 321. člena; s (3) podtočko 1. točke se dopolni 13. točka prvega odstavka 321. člena; s (4) podtočko 1. točke se dopolni prvi odstavek 321. člena; s (5) podtočko 1. točke se dopolni 8. točka prvega odstavka 321. člena; s (6) podtočko 1. točke se nadomesti besedilo »postopek o prekrških« v 11. točki prvega odstavka 321. člena; s (7) podtočko 1. točke se dopolni 14. točka prvega odstavka 321. člena; z (8) podtočko 1. točke se nadomesti 12. točka prvega odstavka 321. člena; z (9) podtočko 1. točke se nadomestita besedi »republiški referendum« v 9. točki prvega odstavka 321. člena; z (10) podtočko 1. točke se nadomesti 19. točka prvega odstavka 321. člena; z (11) podtočko 1. točke se nadomesti 20. točka prvega odstavka 321. člena; z (12) podtočko 1. točke se dopolni prvi odstavek 321. člena ustave SR Slovenije.

Razveljavijo se 324. člen, 8. alineja drugega odstavka 185. člena in besedilo na koncu 2. alineje 396. člena ustave SR Slovenije »razen za izvrševanje zakonov iz 324. člena te ustave«.

AMANDMA LXVIII

1. Skupščina Socialistične republike Slovenije:

— določa uresničevanje politike mednarodnih odnosov, odloča o vprašanih uresničevanja interesov republike v odnosih s tujino ter o varstvu pravic in interesov delovnih ljudi in občanov Socialistične republike Slovenije v tujini;

— varuje ustavno ureditev, ureja službo državne varnosti in nadzoruje njeno delo;

— ureja vprašanja in postopke v zvezi z uresničevanjem pravice do samoodločbe.

2. S tem amandmajem se dopolni 335. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXIX

1. Skupščina Socialistične republike Slovenije daje soglasje k zakonom oziroma drugim splošnim aktom, za katere je po ustavi Socialistične federativne republike Jugoslavije določeno, da jih sprejema Zbor republik in pokrajin Skupščine Socialistične federativne republike Jugoslavije na podlagi soglasja skupščin republik in avtonomnih pokrajin in ki se nanašajo na:

(1) družbeni plan Jugoslavije in strategijo znanstveno-tehnološkega razvoja Jugoslavije;

(2) določanje politike in sprejemanje zveznih zakonov, ki urejajo odnose na področjih: monetarnega sistema in emisije denarja, deviznega sistema, zunanjetrgovinskega prometa, kreditnih in drugih ekonomskih odnosov s tujino; oblikovanja denarnih in deviznih rezerv in razpolaganja z njimi, kadar je to pomembno za vso državo; carinske in necarinske zaščite; družbene kontrole cen proizvodov in storitev; kreditiranja in drugih oblik spodbujanja hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin; določanja prihodkov, ki jih uresničujejo družbenopolitične skupnosti z obdavčevanjem proizvodov in storitev v prometu; omejitve trga ter svobodnega prometa blaga in storitev; temeljev, oblik in načina kompenzacij; temeljev davčnega sistema — vire, vrste, zavezanca in osnove — ki so pomembni za delovanje enotnega jugoslovanskega trga; obveznega združevanja organizacij združenega dela, ki opravljajo kot enotni tehnološki sistemi dejavnosti na področjih elektrogospodarstva, železniškega prometa in poštne, telefonskega in telegrafskega prometa; obveznega združevanja organizacij združenega dela v skupnosti ter druge oblike povezovanja in sodelovanja tudi na drugih področjih, kadar je tehnološka enotnost sistemov na teh področjih pomembna za vso državo; sistema in virov sredstev za financiranje federacije;

(3) določanje skupnega obsega proračunskih prihodkov federacije za vsako leto; določanje skupnega obsega sredstev za financiranje Jugoslovanske ljudske armade za obdobje, za katero se sprejema srednjeročni družbeni plan Jugoslavije, in sprejemanje zveznih zakonov, s katerimi se določajo posebni davek od prometa proizvodov in storitev, drugi namenski viri ter drugi davki v okviru temeljev davčnega sistema;

(4) avtentično razlago zveznih zakonov, ki jih sprejema Zbor republik in pokrajin Skupščine Socialistične federativne republike Jugoslavije;

(5) odločanje o ustanovitvi skladov in prevzemanju obveznosti federacije, razen kadar so po ustavi Socialistične federativne republike Jugoslavije zvezni organi pooblašteni, da sami ustanovljajo sklade in sami prevzemajo obveznosti federacije;

(6) ratificiranje mednarodnih pogodb, ki terjajo izdajo novih ali spremembo veljavnih zakonov, ki jih sprejema Zbor republik in pokrajin Skupščine Socialistične federativne republike Jugoslavije;

(7) sprejemanje poslovnika Zbora republik in pokrajin Skupščine Socialistične federativne republike Jugoslavije.

Skupščina Socialistične republike Slovenije daje soglasje tudi k drugim zakonom oziroma drugim splošnim aktom, ki so sprejeti, kadar se z besedilom, ki ga je sprejel pristojni zbor Skupščine Socialistične federativne republike Jugoslavije strinjajo skupščine republik in avtonomnih pokrajin.

2. S 1. točko se nadomesti 326. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXX

1. Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko z zakonom uredi predhodni preizkus predlaganih novih rešitev s področja družbenoekonomske ureditve in političnega sistema, določi način uresničevanja takega preizkusa, določi podjetja in druge organizacije in skupnosti ter družbenopolitične skupnosti, ki ga izvajajo, in uredi nadzor nad izvajanjem zakona. Preizkus se lahko uvede samo v soglasju s podjetji in

drugimi organizacijami in skupnostmi oziroma družbenopolitičnimi skupnostmi.

2. S tem amandmajem se dopolni II. poglavje tretjega dela ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXI

1. Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko sklene, da se vprašanje, ki zadeva uresničevanje suverenih pravic Socialistične republike Slovenije, predlog zakona ali drugo vprašanje iz njene pristojnosti predloži delovnim ljudem in občanom, da se na referendumu o njem izjavijo, in sicer preden ga sprejme ali o njem odloči ali potem, ko ga je že sprejela oziroma o njem odločila.

Skupščina Socialistične republike Slovenije razpiše referendum, če tako zahteva z zakonom določeno število volilcev.

2. S tem amandmajem se dopolni prvi odstavek 337. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXII

Zor združenega dela, zbor občin in družbenopolitični zbor obravnavajo in odločajo o vprašanih iz pristojnosti Skupščine Socialistične republike Slovenije enakopravno oziroma skupaj.

Zbor združenega dela, zbor občin in družbenopolitični zbor odločajo enakopravno o vseh vprašanih iz pristojnosti Skupščine Socialistične republike Slovenije, razen o tistih, o katerih po tej ustavi odločata enakopravno zbor občin in družbenopolitični zbor ter tistih, o katerih odločajo zbori na skupni seji.

2. Zbor občin enakopravno z družbenopolitičnim zborom sprejema zakone in druge splošne akte, ki se nanašajo na:

- določanje kaznivih dejanj in kazni zanje, varnostne in vzgojne ukrepe, posebne sodne postopke, sistem prekrškov in kazni zanje, organe in postopek o prekrških ter izvrševanje kazenskih sankcij;
- družinska razmerja in zakonsko zvezo;
- dedovanje;
- ustanavljanje in organizacijo republiških upravnih organov in njihovih služb;
- amnestijo in pomilostitev;
- državljanstvo in državljanska stanja;
- združevanje občanov, javne shode in prireditve;
- ustanavljanje oziroma odpravljanje občin in spreminjanje njihovih območij;
- pravni položaj verskih skupnosti;
- žige, pečate in overovitve podpisov.

3. Zbor združenega dela, zbor občin in družbenopolitični zbor enakopravno dajejo soglasje k zveznim zakonom in drugim splošnim aktom, ki jih sprejema Zbor republik in pokrajin Skupščine Socialistične federativne republike Jugoslavije na podlagi soglasja republiških in pokrajinskih skupščin.

4. Zbor združenega dela, zbor občin in družbenopolitični zbor na skupni seji:

— urejajo vprašanja in postopke v zvezi z uresničevanjem pravice do samoodločbe;

— odločajo o razglasitvi izrednega stanja, o uvedbi posebnih ukrepov za preprečitev ali odpravo izrednega stanja;

— volijo in razrešujejo predsednika, podpredsednika in člane Izvršnega sveta Skupščine Socialistične republike Slovenije; imenujejo in razrešujejo republiške sekretarje, ter z zakonom določene druge republiške funkcionarje, ki vodijo republiške upravne organe;

— odločajo o imuniteti predsednika, podpredsednika in članov Izvršnega sveta Skupščine Socialistične republike Slovenije.

5. Zbor združenega dela, zbor občin in druženo-politični zbor štejejo po 80 delegatov. V zboru občin ima vsaka občina in vsaka posebna družbenopolitična skupnost najmanj po enega delegata.

6. Zbor veljavno sprejme zakon, splošni akt in drugo odločitev z večino navzočih delegatov v zboru, če se s to ustavo ne zahteva višja stopnja soglasja.

Kadar zbori Skupščine Socialistične republike Slovenije odločajo na skupni seji, veljavno sklepajo z večino glasov navzočih delegatov vseh zborov na seji, na kateri je navzoča večina vseh delegatov vsakega zbora, če se s to ustavo ne zahteva višja stopnja soglasja.

7. Zbori lahko sklenejo, da bodo oblikovali svoja stališča do aktov, ki so v postopku odločanja v Zveznem zboru Skupščine Socialistične federativne republike Jugoslavije. Stališča zborov so skupna usmeritev za delo delegatov iz Socialistične republike Slovenije v Zveznem zboru Skupščine Socialistične federativne republike Jugoslavije.

8. S 1. točko se nadomesti 340. člen; z 2. in 3. točko se nadomestijo 342., 344., 345., 346. in 348. člen in razveljavi 3. alineja 1. točke 341. člena; s 4. točko se dopolni 349. člen in razveljavi 3. alineja 350. člena; s 5. točko se nadomesti drugi odstavek 338. člena; s 6. točko se nadomestita prvi stavek drugega odstavka in tretji odstavek 357. člena; s 7. točko se dopolni 3. razdelek II. poglavja tretjega dela ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXIII

1. Zakon oziroma drug akt, ki ga zbori sprejemajo enakopravno, je sprejet, če so ga zbori sprejeli v enakem besedilu.

Če se zbori po dveh zaporednih obravnavah spornega vprašanja ne zedinijo glede besedila predloga zakona ali drugega akta, ali če predlog zakona ali drugega akta ni bil sprejet v enem ali v več zborih, postavijo skupno komisijo, v katero izvoli vsak zbor enako število članov. Skupna komisija pripravi predlog za uskladitev spornih vprašanj.

Če se skupna komisija ne sporazume, ali če zbori ne sprejmejo njenega sporazumnega predloga, se predlog odloži z dnevnega reda.

Če Izvršni svet Skupščine Socialistične republike Slovenije ugotovi, da je ureditev vprašanja, o katerem ni bilo doseženo soglasje, nujna in bi zaradi nerešene vprašanja lahko nastala za republiko občutna škoda, ali bi bilo ogroženo nemoteno opravljanje dejavnosti oziroma zadev, ki so posebnega družbenega pomena, ali če tako zahteva eden od pristojnih zborov, odločajo o spornem vprašanju pristojni zbori Skupščine Socialistične republike Slovenije na skupni seji.

2. S tem amandmajem se nadomestijo prvi, drugi in tretji odstavek 362. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXIV

Razveljavijo se tretji odstavek 135. člena, 138. člen, sedmi odstavek 167. člena, 175. člen, 6. alineja drugega odstavka 185. člena, 343. člen in besedilo o soodločanju oziroma sodelovanju skupščin samoupravnih interesnih skupnosti s pristojnimi zbori v 361. in 364. členu ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXV

1. Če proračun ali akt, s katerim se določajo sredstva za financiranje z zakonom določenih skupnih družbenih potreb, ni sprejet do dneva, ko bi moral začeti veljati, se sredstva za financiranje funkcij republike oziroma z zakonom določenih skupnih družbenih potreb začasno zagotavljajo na temelju proračuna oziroma akta iz prejšnjega leta v njihovi realni vrednosti.

2. S tem amandmajem se nadomesti deveti odstavek 362. člena ustave SR Slovenije.

Razveljavijo se četrty, peti, šesti, sedmi in osmi odstavek 362. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXVI

1. Zakon ali drug akt lahko predlaga vsak delegat oziroma skupina delegatov v svojem zboru, Izvršni svet Skupščine Socialistične republike Slovenije, odbor zbora, komisija skupščine, skupna komisija dveh ali več zborov in občinska skupščina.

Zakon lahko predlaga tudi deset tisoč volilcev, Zveza sindikatov Slovenije v zvezi s socialno ekonomskimi pravicami delavcev in Gospodarska zbornica Slovenije v zvezi z gospodarstvom.

2. S tem amandmajem se nadomesti prvi odstavek 354. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXVII

1. Predsednik in podpredsednik Skupščine Socialistične republike Slovenije in predsedniki njenih zborov se volijo za štiri leta in so lahko izvoljeni za to funkcijo največ dvakrat zaporedoma.

2. Za predsednika izvršnega sveta je lahko ista oseba izvoljena največ dvakrat zaporedoma.

3. Predsednika Ustavnega sodišča Socialistične republike Slovenije voli Skupščina Socialistične republike Slovenije izmed sodnikov na predlog Predsedstva republike za štiri leta in je lahko največ dvakrat zaporedoma izvoljen za to funkcijo.

4. S 1. točko se nadomesti amandma III; z 2. točko se nadomesti prvi odstavek 2. točke amandmaja VI; s 3. točko se nadomesti 2. točka amandmaja VII k ustavi SR Slovenije.

AMANDMA LXXVIII

1. Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko ustanovi delovno telo za obravnavanje, raziskovanje in razjasnjevanje zadev širšega pomena, zlasti če gre za neposredno ali posredno ravnanje ali uporabo pooblastil funkcionarjev ali drugih nosilcev javnih funkcij.

2. S tem amandmajem se dopolni 371. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXIX

1. Predsednika izvršnega sveta voli Skupščina Socialistične republike Slovenije na predlog Predsedstva republike, člane sveta pa na predlog kandidata, ki ga je Predsedstvo republike predlagalo za predsednika sveta in na podlagi mnenja komisije za volitve in imenovanja.

2. S tem amandmajem se nadomesti drugi odstavek 394. člena ustave SR Slovenije in 1. točka amandmaja VI k ustavi SR Slovenije.

AMANDMA LXXX

1. O imuniteti člana izvršnega sveta odloča Skupščina Socialistične republike Slovenije.

2. S tem amandmajem se nadomesti drugi odstavek 403. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXXI

1. Kandidate za člana Predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije, ki so v kandidacijskem postopku dobili z zakonom določeno podporo delovnih ljudi in občanov, predlaga Skupščini Socialistične republike Slovenije Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije po poprej opravljenem postopku kandidiranja v Socialistični zvezi delovnega ljudstva Slovenije in Jugoslavije.

2. S tem amandmajem se nadomesti drugi odstavek 372. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXXII

1. Predsedstvo republike obravnava vprašanja s področja ljudske obrambe, varstva z ustavo določene ureditve, mednarodnih odnosov in druga temeljna politična vprašanja. O teh vprašanjih Predsedstvo republike zavzema stališča, o njih obvešča Skupščino Socialistične republike Slovenije in ji lahko daje pobude in predloge za njihovo reševanje.

2. Predsedstvo republike v razširjeni sestavi s predsednikom Skupščine Socialistične republike Slovenije in predsednikom Izvršnega sveta Skupščine Socialistične republike Slovenije in v okviru svojih nalog na področju ljudske obrambe:

3. Z uredbo z zakonsko močjo, izdano med vojno ali ob neposredni vojni nevarnosti, se ne sme predpisati smrtne kazni.

4. S 1. točko se nadomesti 376. člen; z 2. točko se nadomesti uvodni stavek 381. člena; s 3. točko se dopolni 1. točka 381. člena ustave SR Slovenije.

Razveljavi se 380. člen ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXXIII

1. Predsedstvo republike sestavljajo predsednik in štirje člani.

2. Predsednik Predsedstva republike se voli za štiri leta in je lahko največ dvakrat zaporedoma izvoljen za to funkcijo.

3. Predsednika in člane Predsedstva republike volijo in odpokličejo delovni ljudje in občani na podlagi splošne volilne pravice z neposrednim in tajnim glasovanjem po postopku in na način, ki ga določa zakon.

4. Skupščina Socialistične republike Slovenije lahko predlaga odpoklic predsednika, člana ali Predsedstva republike v celoti, če ugotovi, da pri opravljanju svoje funkcije niso delovali v skladu z ustavo in zakoni. Začetek postopka, v katerem se ugotavlja, da predsednik, član ali Predsedstvo republike v celoti pri opravljanju svoje funkcije niso delovali v skladu z ustavo in zakoni, predlaga zbor Skupščine Socialistične republike Slovenije z dvetretjinsko večino vseh delegatov v zboru. Predlog za odpoklic je sprejet, če zanj glasujeta dve tretjini vseh delegatov v vseh zborih Skupščine Socialistične republike Slovenije.

5. Predsedniku ali članu Predsedstva republike preneha mandat, če je obsojen za kaznivo dejanje

na kazen odvzema prostosti ali če za trajno izgubi delovno sposobnost za opravljanje svoje funkcije in ko so ti razlogi sporočeni Skupščini Socialistične republike Slovenije.

6. S 1. točko se nadomesti 1. točka amandmaja IV; z 2. točko se nadomesti drugi odstavek 2. točke amandmaja IV k ustavi SR Slovenije; s 3. točko se nadomesti tretji odstavek 383. člena; s 4. in 5. točko se nadomesti 392. člen ustave SR Slovenije.

Razveljavijo se četrti odstavek 2. točke amandmaja IV k ustavi SR Slovenije, 19. alineja 335. člena, 1. alineja 349. člena in prvi odstavek 384. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXXIV

Razveljavijo se 27. alineja 335. člena, 2. alineja 350. člena, 391. člen ustave SR Slovenije in amandma V k ustavi SR Slovenije.

AMANDMA LXXXV

Razveljavi se 15. alineja 396. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXXVI

1. Postopek pred ustavnim sodiščem lahko začne organ Zveze sindikatov Slovenije, ki je določen z njenim statutom.

2. S tem amandmajem se dopolni drugi odstavek 411. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXXVII

1. Vrhovno sodišče Socialistične republike Slovenije odloča o izrednih pravnih sredstvih zoper odločbe rednih in samoupravnih sodišč in v drugih primerih, če tako določa zakon.

2. S tem amandmajem se nadomesti 3. alineja 429. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXXVIII

1. Predlog, da se začne postopek za spremembo ustave lahko da vsak zbor Skupščine Socialistične republike Slovenije, Predsedstvo republike, Izvršni svet Skupščine Socialistične republike Slovenije ali najmanj trideset delegatov v skupščini.

2. Če zbori tudi po ponovni obravnavi ne sprejmejo predloga, da se začne postopek za spremembo ustave, se enak predlog lahko da na dnevni red po preteku enega leta, po sklepu vseh zborov pa lahko že prej.

3. Na podlagi sprejetega predloga, da se začne postopek za spremembo ustave, predlaga Komisija Skupščine Socialistične republike Slovenije za ustavna vprašanja vsem zborom Skupščine Socialistične republike Slovenije osnutek sprememb ustave. Vsi zbori Skupščine Socialistične republike Slovenije določijo osnutek sprememb ustave in ga dajo v javno razpravo.

4. Zbori skupščine lahko sklenejo, da se predlog, da se začne postopek za spremembo ustave, osnutek

sprememb ustave ali predlog sprememb ustave oziroma posamezna vprašanja predložijo delovnim ljudem in občanom, da se o tem na referendumu vnaprej izjavijo, ali da jih potrdijo potem, ko jih je skupščina sprejela.

Predlog, da se začne postopek za spremembo ustave, osnutek sprememb ustave ali predlog sprememb ustave oziroma posamezna vprašanja, mora Skupščina Socialistične republike Slovenije dati na referendum, če to zahteva v skladu z zakonom trideset tisoč občanov v Socialistični republiki Sloveniji, ki imajo splošno volilno pravico.

5. Če se skupna komisija ne sporazume ali če zbori ne sprejmejo njenega sporazumnega predloga, se obravnava predlog na skupni seji vseh zborov. Predlog je na skupni seji sprejet, če zanj glasujeta najmanj dve tretjini vseh delegatov vseh zborov.

Če predlog tudi na skupni seji ni sprejet, se odloži z dnevnega reda. Predlog se lahko da ponovno na dnevni red po preteku enega leta.

6. S 1. točko se nadomesti 436. člen; z 2. točko se dopolni 437. člen; s 3. točko se nadomesti prvi odstavek 438. člena; s 4. točko se dopolni 438. člen; s 5. točko se nadomesti drugi odstavek 439. člena ustave SR Slovenije.

AMANDMA LXXXIX

V sedemnajstem odstavku III. razdelka temeljnih načel, v osmem odstavku IV. razdelka temeljnih načel, v 12. členu, v prvem odstavku 47. člena, v prvem odstavku 123. člena, v prvem odstavku 132. člena, v prvem odstavku 144. člena, v tretjem odstavku 183. člena in v prvem odstavku 188. člena ustave SR Slovenije se črtajo besede »temeljne in druge« oziroma »temeljne organizacije in druge« v različnih sklonih.

V desetem odstavku III. razdelka temeljnih načel, tretjem odstavku IV. razdelka temeljnih načel, v začetku 1. alineje prvega odstavka 3. člena, v prvem odstavku 16. člena, v 22. členu, v prvem in drugem odstavku 23. člena, v prvem odstavku 35. člena, v tretjem odstavku 109. člena, v 110. členu, v 114. členu, v petem odstavku 157. člena, v prvem odstavku 185. člena in v prvem odstavku 352. člena ustave SR Slovenije se črta beseda »temeljna« v različnih sklonih.

V prvem odstavku 281. člena se črta besedilo »o tem, ali so pogoji za organiziranje temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti in« in besedilo »o organiziranju in izločitvi temeljnih organizacij združenega dela«.

V 7. točki drugega odstavka 411. člena se besedilo »organizacija združenega dela« nadomesti z besedilom »podjetje ali druga organizacija«.

AMANDMA XC

1. Za izvedbo ustavnih amandmajev IX do LXXXIX k ustavi Socialistične republike Slovenije in za zagotovitev prehoda k njihovi uporabi se sprejme poseben ustavni zakon.

2. Predlog ustavnega zakona predloži zborom Skupščine Socialistične republike Slovenije komisija za ustavna vprašanja.

Ustavni zakon sprejmejo vsi zbori Skupščine Socialistične republike Slovenije enakopravno. Ustavni zakon je sprejet, če zanj glasujeta dve tretjini delegatov vsakega zbora.

1795.

Ker so bili izpolnjeni pogoji iz XC amandmaja k ustavi Socialistične republike Slovenije, je Skupščina Socialistične republike Slovenije na skupni seji vseh zborov dne 27. septembra 1989 sprejela

ODLOK

o razglasitvi ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev IX do LXXXIX k ustavi Socialistične republike Slovenije

Razlaša se ustavni zakon za izvedbo ustavnih amandmajev IX do LXXXIX k ustavi Socialistične republike Slovenije, ki ga je sprejela Skupščina Socialistične republike Slovenije na seji Zbora združenega dela dne 27. septembra 1989, na seji Zborā občin dne 27. septembra 1989 in na seji Družbenopolitičnega zbora dne 27. septembra 1989.

Št. 001-02/89-3

Ljubljana, dne 27. septembra 1989.

Skupščina
Socialistične republike Slovenije

Predsednik

Miran Potrč l. r.

1706.

USTAVNI ZAKON

ZA IZVEDBO USTAVNIH AMANDMAJEV IX DO LXXXIX K USTAVI SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

1. člen

Ustavni amandmaji IX do LXXXIX k ustavi Socialistične republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: amandmaji) se uporabljajo od dneva, ko jih razglasi Skupščina Socialistične republike Slovenije na skupni seji vseh zborov, če ni glede uporabe njihovih posameznih določb v tem zakonu drugače določeno.

2. člen

Določbe amandmajev XXXVI in XXXVII, ki se nanašajo na oblikovanje delegacij in volitve članov delegacij in delegatov v zbere skupščin družbenopolitičnih skupnosti, se uporabljajo od volitev v letu 1990.

Pri uporabi določb ustave o omejitvi ponovne izvolitve oziroma imenovanja se ne šteje čas opravljanja funkcije člana delegacije oziroma delegata v skupščini, funkcionarja v skupščini, predsednika oziroma člana izvršnega sveta in funkcionarja, ki vodi upravni organ, v mandatnih dobah pred uveljavitvijo amandmajev.

3. člen

Določba 10. točke amandmaja XXXVI se ne uporablja za izvolitev oziroma imenovanje sodnikov rednih sodišč, javnih tožilcev, sodnikov za prekrške in javnih pravobranilcev do uskladitve zakona o rednih sodiščih (Uradni list SRS, št. 10/77, 4/82, 37/82, 7/86, 41/87 in 24/88), zakona o javnem tožilstvu (Uradni list SRS, št. 10/77, 7/86 in 41/87), zakona o prekrških (Uradni list SRS, št. 25/83, 42/85 in 47/87) in zakona o javnem pravobranilstvu (Uradni list SRS, št. 19/76 in 31/84).

4. člen

Statut mesta in statuti občin na območju mesta se uskladijo z amandmajem XLI do 31. decembra 1990.